
LA PARTICIPACIÓ DE PARES I MARES ALS CENTRES EDUCATIUS, UN ANÀLISI DE CAS.

En aquesta investigació hem analitzat la participació de pares i mares en els centres educatius: els canals de comunicació entre els centres i les famílies, les modalitats de participació, les dinàmiques de relacions i els elements que afavoreixen o inhibeixen la participació. Pel que fa aquesta comunicació en centrarem únicament i exclusiva en el concepte de participació.

Aquesta investigació s'ha dut a terme a l'Escola Mont-Roig de Balaguer i forma part d'un projecte I+D del ministeri, en el que s'han analitzat els discursos i les pràctiques quotidianes sobre la participació en trenta dues escoles. L'Escola Mont-Roig és una escola de nova creació a la ciutat de Balaguer que es caracteritza per desenvolupar pràctiques innovadores en l'àmbit de la participació.

En aquesta comunicació agafarem aquesta escola com a referència i aplicarem la tècnica d'anàlisi de cas.

Metodologia

Per dur a terme aquesta investigació hem utilitzat la metodologia qualitativa amb les següents tècniques:

L'observació participant consisteix en integrar-se en l'espai de la comunitat observada i fer-ne un registre sistemàtic del que es veu, es sent i es pensa (Valles, 2000) S'entén com una forma condensada capaç d'aconseguir l'objectivitat pròxima i sensible i de captar al mateix temps els significats que donen els subjectes de l'estudi al seu comportament (Velasco i Díaz de Rada 2006:34). L'observació participant s'ha dut a terme en les entrades i sortides de l'escola o en festes i celebracions.

L'entrevista ofereix una informació personal dels subjectes del camp estudiat proporcionant un discurs aliè. Entre d'altres qüestions s'ha preguntat sobre la participació i implicació dels pares i mares, la definició i la importància de la participació i la possibilitat de millora d'aquesta. L'entrevista s'ha realitzat a un membre de l'equip directiu, tres mestres d'educació primària i cinc mares.

L'anàlisi documental es un recolzament de l'observació i consisteix en una recerca de materials ja siguin produïts pels membres de la comunitat estudiada o bé pel propi investigador. L'anàlisi de dades es produeix quan posem a part les nostres impressions i observacions per a donar sentit a les parts, aquelles que són importants per a nosaltres (Stake, 2005). En aquest cas, s'han consultat documents de l'escola com són el projecte educatiu o l'informe anual entre d'altres.

Resultats

Sociològicament, el concepte de participació s'entén amb un valor i un significat específic que tenen els actes i comportaments dels actors socials en l'ordenació i reordenació de la societat, en base als termes de distribució, exercici de poder i a la capacitat d'insertar-se en el procés de presa de decisions (Rodríguez i Pérez, 1996).

En una perspectiva més escolar i d'acord amb García Albaladejo y Sánchez Liarte (2006), la participació és un procés de col·laboració que porta a la comunitat educativa a compartir metes comuns, implicant-se en la presa de decisions i en les tasques derivades d'aquestes metes. Així mateix, podem entendre la participació com la possibilitat que tenen les famílies de contribuir a l'educació dels seus fills i filles, col·laborant en la construcció d'un projecte d'escola i evitant delegar els seus poders i responsabilitats. Des d'un altre punt de vista, Santos Guerra (1999) es refereix a la participació com: una acció social que consisteix en intervenir activament en les decisions i accions relacionades amb la planificació, l'actuació i l'avaluació de les activitats que es desenvolupen en el centre i a l'aula.

En una primera aproximació als nostres resultats podem distingir dos accepcions al concepte de participació en funció dels actors socials que el defineixen. Segons els docents, la participació és l'acció i el sentiment de formar part d'un tot, de col·laborar, d'implicar-se, dins i fora de l'horari lectiu en allò que té que veure amb el centre escolar trobant l'equilibri entre allò que volen els pares i allò que professionalment fan els mestres en l'educació dels nens i nenes. Inclús algun docent arriba a distingir entre tres tipus de participació: col·laborativa, acadèmica i organitzativa o de gestió. D'altra banda, els progenitors entenen la participació com l'acció d'involucrar-se en l'educació dels seus fills i filles, relacionant-se amb les altres famílies del centre escolar i involucrant-se en les activitats de l'escola. Així mateix, creuen fonamental que l'escola compti amb els pares per tot allò que es cregui necessari ja que sovint es passa més temps a l'escola que a casa.

Ambdós, entenen la participació com l'acció d'implicar-se, col·laborar i involucrar-se en l'educació dels nens i nenes en harmonia entre allò que s'educa al centre escolar i allò que s'educa a casa entenen que la participació és necessària i important, per no dir vital.

En general, les percepcions dels docents i els pares i mares sobre la participació són bones. Pares i mares apunten que l'escola porta a terme accions que promouen la participació, però també es refereixen a la facilitat comunicativa amb la que poden contactar amb el professorat i el tracte familiar dels docents. Tot i així, creuen que s'haurien de portar a terme més actuacions que promoguessin una implicació i no tan sols una assistència a les activitats escolars. Entenen que la participació és quelcom condicionat per les circumstàncies personals de cadascú, però també saben que la participació i la implicació garantitzen un grau d'informació més elevat.

En la mateixa línia, els docents creuen que, globalment, la participació és molt satisfactòria i que porten a terme actuacions que promouen la participació i el traspàs d'informació entre el centre escolar i les famílies. Destaquen la seva conformitat amb la manera en que les famílies participen del centre escolar ja que es senten que són respectuosos amb els espais, que no envaeixen el seu territori i es senten valorats com a docents. Així mateix, aprecien com quelcom positiu que els pares i mares de l'escola siguin lluitadors i per això, l'escola els recolza en aquelles causes que creuen justes.

Conclusions

El concepte de participació s'ha anat modificant i reconstruint amb el pas del temps, abans podíem parlar d'una intervenció dels pares i mares en la presa de decisions i en la planificació, actuació i avaluació de les activitats del centre i de l'aula, d'una activitat de caràcter voluntari.

En l'actualitat podem parlar d'un procés, d'una acció que perdura en el temps, ja no és puntual. La participació s'entén tant per docents com per pares i mares com el formar part d'un tot, anar en una mateixa direcció i cercant un equilibri entre el que han de fer els docents i el que han de fer pares i mares. No sols es parla de l'acció de designar uns pares i mares representants sinó de que tota la comunitat educativa s'impliqui i contribueixi en l'educació dels seus descendents en totes aquelles activitats que promou l'escola i en tot allò que hi tingui a veure dins i fora de l'horari lectiu. Ambdós creuen que la participació és necessària i important.

Bibliografia

García Albaladejo, A., y Sánchez Liarte, C. (2006): *La participación de los padres en los documentos institucionales de los centros educativos*, Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia.

Rodríguez, I. i Pérez, J. (1996) *Participación social "comunitaria" en el desarrollo y fortalecimiento de los sistemas locales de salud*. Revista de Ciencias Sociales, FCES-LUZ, Nueva Época,2.

Santos Guerra, M. A. (1999) *El crisol de la participación: Estudio sobre la participación en Consejos Escolares de Centros*. Archidona: Aljibe.

Stake, R. E. (2005). *Investigación con estudio de casos*. Madrid: Morata.

Valles, M. (2000) *Técnicas cualitativas de investigación social*. Madrid: Síntesis.

Velasco, H. M. i Díaz de Rada, A. (2006). *La lógica de la investigación etnográfica y la reconstrucción crítica de la educación*. Dins de J. Goetz i M.D. Lecompte, Etnografía y Diseño cualitativo en investigación educativa. Madrid: Morata.